

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Oppimisen tuen kehittämishankkeiden hankepäivä

Lukiokoulutuksen lainsäädäntöuudistus ja Lops-perusteiden päivitys

Opetusneuvos, yksikön päällikkö Petri Lehikoinen
Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö

Lukiokoulutusta koskeva hallituksen esitys

Taustaksi:

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa lukiokoulutuksen keskeinen tavoite on varmistaa laaja-alainen yleissivistys sekä tuottaa opiskelijoille jatko-opintokelpoisuus. Lukiokoulutusta kehitetään tulevaisuudessakin omana koulutusmuotonaan, jolla on oma toimintaa ohjaava lainsäädäntö sekä rahoitusjärjestelmä.

- Lukiolakiin ehdotettavilla muutoksilla vahvistettaisiin lukiolaisten oikeutta oppimisen tukeen. Laissa säädettäisiin opiskelijoiden oikeudesta tukiopeutukseen ja erityisopetukseen.
- Lukion rahoitukseen kuuluva ”pienien lukioiden korotus” uudistettaisiin tukemaan koulutuksen saavutettavuutta ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista.
- Lukiolakiin ja ylioppilastutkintolakiin ehdotettavilla muutoksilla mahdollistettaisiin englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tiukasti rajatuin kriteerein.
 - Mahdollista järjestämisluvan hakemista varten Opetushallitus julkaisi 31.10.2024 päivitetyn englanninkielisen käännöksen nuorten lukiokoulutusta koskevista LOPS-perusteista. Käytössä maksutta www.oph.fi –sivuilla.
 - ePerusteisiin tulossa keväällä 2025 englanninkielinen ops-työkalu paikallisten ops:ien laatimista varten
 - Uutinen ja linkki englanninkieliseen LOPS-perusteisiin: <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2024/opetushallitus-julkaisi-paivitetyn-englanninkielisen-kaannoksen-nuorten>
- Ylioppilastutkintoon ehdotettavilla muutoksilla mahdollistettaisiin taito- ja taideaineen kokeen suorittaminen osana ylioppilastutkintoa.

#LOPS2021

2027 – 2030

- Syventävä vaihe
- Hiotaan hyviä käytäntöjä ja nautitaan laadukkaasta lukiosta
- Taito- ja taideaineiden yo-kokeet ja englanninkielinen yo-tutkinto käyttöön

2024 – 2027

- Tuotekehittelyvaihe
- Uusien LOPS-perusteiden kaikki mahdollisuudet käyttöön
- Oppimisen tuen ja erityisopetuksen luvun päivitys
- Taito- ja taideaineiden yo-kokeiden sekä englanninkielisen yo-tutkinnon kehitystyö

2021 – 2024

- Sisäänajovaihe
- Uudet rakenteet, uusien sisältöjen ja laaja-alaisen osaamisen sisäistäminen

Lukiokoulutuksen oppimisen tuen ja erityisopetuksen uudistus

Opetushallitus tukee koulutuksen järjestäjiä uudistuksen toimeenpanossa: informaatio-ohjaus, webinaarit, tukimateriaalit...

LOPS-perusteiden kirjoitustyö OPH:ssa sekä oppimisen tuen ja erityisopetuksen seurantaryhmän työskentely 13.9.2024–28.2.2025

2024

LOPS-perusteiden seurantaryhmä aloitti 13.9. Luvun 4.2 kirjoitustyö OPH:ssa.

Hallituksen esitys eduskunnan käsittelyssä lokajoulukuussa

LOPS-perusteiden luonnos lausunto-kierrokselle vuoden vaihteessa

Luvun 4.2 viimeistely tammi-helmi-kuussa

OPH:n johtokunnan kuuleminen

LOPS-perusteiden päivitysmääräys maaliskuussa

Paikalliset LOPS-päivitykset kevään aikana

Päivitetyt LOPS:t käyttöön 1.8.2025

HE: Oppimisen tuki ja erityisopetus eriytetään

- **28 § Oikeus oppimisen tukeen:** Opiskelijalla on oikeus oppimisen tukeen tässä laissa tarkoitettujen opintojen aikana. Oppimisen tuki on opiskelijan tarvitsemaa tukiovetusta, ohjausta ja tukea, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa.
- **28 a § Oikeus erityisopetukseen:** Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi eikä 28 §:ssä tarkoitettu oppimisen tuki ole riittävää opiskelijan tuen tarve huomioon ottaen. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa. Opiskelijan oikeudesta opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, erityisiin apuvälineisiin ja muihin palveluihin säädetään erikseen.
- **28 b § Päätös erityisopetuksesta** Koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen tässä momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä. Jos oppivelvolliselle on tehty perusopetuslain 17 §:ssä tarkoitettu päätös erityisestä tuesta ja päätös on voimassa perusopetuksen päättyessä, koulutuksen järjestäjän on selvitettävä ja arvioitava opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksen aikana tehdyn erityisen tuen päätöksen perusteella.
- **49 § Oikaisuvaatimus:** Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta, jos päätös koskee: **5) oikeutta saada uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetusta; 6) oikeutta saada erityisopetusta.** Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa
- **Nykyinen 28 § Oppimisen tuki:** Opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Opiskelijan oikeudesta opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, erityisiin apuvälineisiin ja muihin palveluihin säädetään erikseen.

Mahdollisia muutoksia: oppimisen tuki

- **Pääpaino oppimisen tuen olisi ennaltaehkäisevässä oppimisen tuessa. Matalan kynnyksen oppimisen tuki toteutettaisiin tukiopetuksena sekä erityisopettajan ja muun henkilöstön antamana tukena ja ohjauksena.**
- **Opiskelijalla, jolla on vaikeuksia oppimisessa, olisi oikeus saada tukiopetusta eli opettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan tarvitsemien tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Sitä voitaisiin antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai tarvitsisi muusta syystä tukea ja ohjausta lukio-opintoihinsa.**
 - ✓ Tukea annettaisiin opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä, jotta voitaisiin ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautuminen
 - ✓ Oppimisen tuki olisi tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan
 - ✓ Tukea tulisi olla saatavissa riittävästi, oikea-aikaisesti ja laadultaan sellaisena, että se edistäisi opiskelijoiden oppimista, osaamisen osoittamista, valmistumista, jatko-opintoihin siirtymistä sekä hyvinvointia
 - ✓ Yksilökohtaista tukea tai ryhmämuotoista työpajamaista opetusta
- **Osana oppimisen tukea voitaisiin antaa erityisopettajan antamaa tukea ja ohjausta**
 - ✓ Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ei tehtäisi erityisopetuksen päätöstä
 - ✓ Esimerkiksi keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskelija tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista sekä yo-tutkinnon erityisjärjestelyjen tarpeen arviointia
 - ✓ Lyhytkestoinen erityisopettajan tuki olisi useimmiten riittävää niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisvaikeuksia, kuten lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksia
 - ✓ Erityisopettaja tukisi konsultoimalla muita opettajia ottamaan huomioon opiskelijoiden erityispedagogisia tuen tarpeita opetuksessa ja ohjauksessa
 - ✓ Erityisopettaja voisi suunnitella yhteistyössä opettajien kanssa opiskelijan tarpeiden mukaisia osaamisen osoittamisen tapoja ja erityisjärjestelyjä
- **Opiskelija voisi saada tarpeen mukaan oppimisen tukea myös muulta henkilöstöltä, kuten opinto-ohjaajalta ja opiskeluhuollon henkilöstöltä – tarvittaessa opetus-, ohjaus- ja opiskeluhuollon henkilöstön monialaisena yhteistyönä**

Mahdollisia muutoksia: erityisopetus

- Jos matalan kynnyksen oppimisen tuki ei olisi riittävää, koulutuksen järjestäjä päättäisi opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta tekemällä muutoksenhakukelpoisen hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Päätös tehtäisiin erityisopetuksen tarpeen ilmetessä ja opiskelijan hakiessa erityisopetusta.
- Opiskelijalla olisi oikeus erityisopetukseen, jos hän todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan synn vuoksi tarvitsisi erityisopetusta oppimäärän osaamistavoitteiden saavuttamiseksi
 - ✓ Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitettaisiin sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrista vaikeuksista tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta.
- Erityisopetusta antaisi erityisopettaja, joka vastaisi erityispedagogisten tukitoimien tarpeen arvioinnista ja opiskeluun sekä osaamisen osoittamiseen liittyvien tukitoimien suunnittelusta
 - ✓ Esimerkiksi pitkäkestoista opiskelustrategioiden opettamista tai tukea esseiden kirjoittamiseen, aikatauluttamiseen, tehtävien aikaansaamiseen tai toiminnanohjaukseen sekä tukea itsenäiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun. Tukitoimet toteutettaisiin opetus- ja ohjaushenkilöstön yhteistyönä.
 - ✓ Erityisopetuksessa tarkasteltaisiin myös opiskelijan tarvitsemia erityisjärjestelyjä osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa lukio-opintojen aikana sekä yo-tutkinnessa. Tärkeää on ottaa tällöin huomioon, että lukiossa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista.
- Lukiolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset perusopetuksessa tehtävän erityisen tuen päätöksen tietojen siirrosta ja siitä, että koulutuksen järjestäjän tulisi arvioida opiskelijan erityisopetuksen tarve opiskelijan aloittaessa opiskelun ja opintojen aikana tuen tarpeen ilmetessä.

Taloudelliset vaikutukset kunnille ja koulutuksen järjestäjille

- Oppimisen tuen ja erityisopetuksen säännösten ei oleteta muuttavan merkittäväällä tavalla lukiokoulutuksen järjestämistä, sillä erityisopetusta on lukioissa järjestetty jo aiemmin.
- Vuodesta 2025 alkaen lukiokoulutuksen rahoitukseen kohdistuva 10 miljoonaa euroa on hallitusohjelmassa sidottu rahoitusjärjestelmän uudistamiseen ja oppimisen tukeen: rahoituksen pysyvä lisä vastaa noin 150 henkilötyövuoden kuluja.
- Pysyvä lisärahoitus mahdollistaa uuden opetushenkilöstön kuten erityisopettajien palkkaamiseen tai hankerahoituksella palkatun henkilöstön vakinaistamisen. Jos puolet oppimisen tuen lisärahoituksesta kohdistuisi erityisopetuksen vahvistamiseen, tarkoittaisi se noin 75 henkilötyövuotta, josta SLEO:n kyselyn mukaan puolet voisi kohdistua määräaikaisten vakinaistamiseen.
 - Karvin arvion mukaan lukioissa toimii tällä hetkellä noin 220 erityisopettajaa. SLEO:n jäsenkyselynsä perusteella arvioima lukion erityisopettajien henkilötyövuosien määrä on 144.
 - SLEO:n kyselyyn vastanneista 180 erityisopettajasta noin 20 prosentin työpanos on rahoitettu kokonaan tai osittain hankerahoituksella.
- Oppimisen tukeen kohdistettava 10 miljoonan euron lisärahoitus myönnetään koulutuksen järjestäjille osana yleiskatteellista valtionosuusrahoitusta. Sen kohdistamiseen oppimisen tukeen ja tukiopetukseen sekä erityisopetukseen, vaikuttaisi koulutuksen järjestäjän aiempi toiminta ja henkilöstörakenne.

Lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä

Hallitusohjelma: ”Lukiokoulutuksen järjestäminen turvataan alueilla, joilla lasten ja nuorten määrä vähentyy voimakkaasti. Hallitus uudistaa lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän vastaamaan paremmin lukiokoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Rahoitusmallin muutoksista tehdään kattavat vaikutusarvioinnit ja niiden pohjalta valmistellaan hallituksen esitys vuoden 2025 loppuun mennessä. Rahoitusmallin muutokset toteutetaan riittävän pitkällä siirtymäajalla. Tavoitteena on säilyttää kattava lukioverkko. Uudistetaan lukion rahoitukseen kuuluva pienten lukioiden lisätukemaan koulutuksen saavutettavuutta ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista. Edistetään kuntien välisen rahoitusvastuun tasapuolista jakautumista kotikunnan mukaan.”

- Vakain rahoitusasema olisi jatkossa sellaisilla pienillä lukioilla, joilla on syrjäinen sijainti tai joiden opetuskieli on kunnan vähemmistökieli: rahoitus säilyisi nykytasolla
- Sellaisille pienille lukioille, jotka eivät ole syrjäisiä tai jotka eivät edusta kunnan vähemmistökieltä, esitetään mallia, jossa yksikköhinnan korotus olisi puolet nykytasoon nähden

Englanninkielinen yo-tutkinto

Tarvitaan pohjaksi englanninkieliset lukio-opinnot

- Tarkoitettu ainoastaan niille, jotka eivät pysty suoriutumaan lukio-opinnoista ja eivätkä lukio-opintoihin tullessaan yo-kokeista suomen tai ruotsin kielellä
- On kuitenkin suoritettava yo-tutkinnossa vähintään S2/R2-oppimäärän koe suomen tai ruotsin kielessä
- Englanninkielinen lukiokoulutus edellyttää järjestämislupaa okm:ltä

Koskisi toteutuessaan elokuussa 2026 aloittavia, ensimmäinen englanninkielinen yo-tutkintokerta mahdollisesti syksyllä 2028

Opetushallitus päivittänyt LOPS-perusteiden englanninkielisen version mahdollisia järjestämisluvan hakijoita varten

- Julkaistiin www.oph.fi-sivuilla 31.10.2024
- <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2024/opetushallitus-julkaisi-paivitetyin-englanninkielisen-kaannoksen-nuorten>

Lukiodiplomijärjestelmän kehittäminen 2024–2027

LUKIODIPLOMIJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN LAINSÄÄDÄNNÖN JA OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN POHJALTA

Lukiolain mukaisesti lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). Siirtymäajan jälkeen lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa...

HALLITUSOHJELMAN MUKAISEN LUKIODIPLOMIUUDISTUKSEN VALMISTELUN TUKEMINEN

Hallituksen esitys kohdistuu nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään (810/2018) sisältyviin pakollisiin taito- ja taideaineisiin. Musiikin, kuvataiteen, liikunnan lukiodiplomit muuttuisivat ylioppilastutkinnon kyseisten taito- ja taideaineiden koesuorituksiksi.

Taito- ja taitoaineiden yo-kokeet

- ✓ Koskisivat elokuussa 2027 aloittavia lukiolaisia
- ✓ Ensimmäiset kuvataiteen, liikunnan ja musiikin yo-kokeet mahdollisesti syksyllä 2029
 - Koostuvat valmistavasta näytöstä (oma näyttöpäivä) ja varsinaisesta yo-kokeesta
- ✓ Opetushallitus asettanut valmistelun tueksi seurantaryhmän ja oppiainekohtaiset alatyöryhmät
- ✓ Kansainväliset oppiainekohtaiset vertailuselvitykset valmistuivat alkusyksystä
 - Hyviä malleja, mutta yksikään ei sovi sellaisenaan Suomen yo-tutkintoon
 - Erityisen kiinnostavia malleja esim. Irlannissa, Tanskassa ja Unkarissa
 - Taito- ja taideaineiden loppuvaiheen näyttökokeet käytössä suurimmassa osassa ns. länsimaita
- ✓ Tulossa mahdollisesti pieniä yo-kokeeseen liittyviä LOPS-perustemuutoksia
 - Olennainen ero yo-kokeissa lukiodiplomeihin verrattuna se, että yo-kokeet perustuvat muiden oppiaineiden tavoin LOPS-perusteiden tavoitteisiin eikä kyse ole enää erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näytöstä

LOPS-Bonus

Laki lukiolain 13 ja 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan lukiolain (714/2018) 13 §:n 4 momentti, sekä muutetaan 31 §:n 1 momentti, seuraavasti: **31 § Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö** Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä

***Lukiolain 13 § 4 mom.:** Koulutuksen järjestäjän tulee laatia vuosittain opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma, jossa määrätään opetuksen yleisestä järjestämisestä, opetustunneista, työajoista, 8 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestäjän yhteistyöstä ja koulutuksen hankkimisesta, 25 §:n 1 momentissa tarkoitettua itsenäisestä opiskelusta sekä muista tarpeellisista opetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista.*

➤ **Tulossa pienet muutokset LOPS-perusteisiin ja sen myötä paikallisiin opetussuunnitelmiin:**

1.1 Opetussuunnitelman laatiminen (ensimmäinen kappale)

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (714/2018)
- valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma

Luonnos: Lisäksi voidaan paikallisesti päätettävällä tavalla laatia suunnitelma opetussuunnitelman toimeenpanosta kutakin lukuvuotta varten.

3.5 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö (viimeinen kappale)

...Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. **Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määrääjin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

LUKE-verkoston merkitys kasvamassa entisestään

Lukiokoulutuksen tuotekehittelyyn tarvitaan osallistamista ja verkoston voimaa.

Alueellisen LUKE-verkoston ja LUKE:n opo-verkoston rinnalla uutena voimavarana LUKE:n erityisopettajien verkosto, jota Anu Halvari Opetushallituksesta ja Päivi Perenius Espoonlahden lukiosta esittelevät tarkemmin päivän aikana.

LUKE-julkaisut ajankohtaisista teemoista ja hankkeista: laatu, tekoäly, opinto-ohjaus, LOPS-työ...

- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/luke-lukioiden-kehittamisverkosto>
- <https://hankejulkaisut.mobiezone.fi/>

Tervetuloa kehittämisen foorumeille!

© PL

- ✓ Lasten ja nuorten osallisuus demokratian vahvistajana – seminaari Paasitornissa Helsingissä torstaina 14.11.
 - Lisätietoja ja ilmoittautumiset nina.penttinen@oph.fi
- ✓ LUKE:n opo-verkoston syyswebinaari perjantaina 29.11.2024 klo 12.30 – 14.00
 - Ei ennakkoilmoittautumista, Teams-linkki syyswebinaariin: [Liity kokoukseen nyt](#)
 - Lisätietoja kati.taipale@oph.fi
- ✓ LUKE-aamupäivä-/iltapäiväkahviwebinaari torstaina 9.1.2025
 - Teemoina mm. LUKE-laatu-julkaisu sekä LOPS-perusteiden lausuntokierros alaluvusta 4.2 Oppimisen tuki ja erityisopetus
- ✓ LUKE-seminaari Paasitornissa Helsingissä 9.5.2025
- ✓ Opetushallituksen järjestämät XV valtakunnalliset Lukiopäivät Marina Congress Centerissä Helsingissä torstaina 30.10. – perjantaina 31.10.2025

Kiitos.

**Nähdään maailman
kauneus päivien
hämärtyessäkin ja
tehdään yhdessä hyvää
lukiokoulutukselle.
Voimia arvokkaaseen
työhönne!**

petri.lehikoinen@oph.fi

[@petrilehikoine2](#)

www.oph.fi

11/11/2024 | Opetushallitus

© PL